

Oponentský posudok na dizertačnú prácu

Mgr. Tereza Hejnová:

“DOPADY GLOBÁLNEJ FINANČNÉJ KRÍZE NA BANKOVNÍ CENTRA EVROPY DLE HLAVNÍCH EVROPSKÝCH MAKROREGIONŮ”

Globálna finančná a ekonomická kríza iniciovala pomerne výrazný nárast záujmu o problematiku financií, finančného sprostredkovania, ale i verejných financií v rámci geografie. Dizertačná práca z tohto hľadiska reprezentuje práve tento trend, vyjadrovaný niekedy ako tzv. financionalizácia geografie, či rozmach finančnej geografie. Celkové obsahové a časové zameranie je vhodne zvolené. Pokúša sa zachytiť predovšetkým dopad finančnej krízy na bankový sektor, ale v úzkom prepojení na ďalšie vplyvné procesy ako globalizácia, nárast mobility kapitálu, koncentračné procesy a pod. Dáva do súvislosti pôsobenie bankovníctva aj s rozvojom a postavením miest v urbánnej hierarchii, regionálnymi či lokálnymi dopadmi globálnych procesov. Predloženú prácu, ktorá sa v princípe snaží prispieť ku skúmaniu zmien priestorovej organizácie bankového sektora v Európe preto hodnotím ako veľmi aktuálnu.

Dizertačná práca má zreteľne stanovené ciele, pričom sa sústreďuje na dopady globálnej finančnej krízy na bankové centrá v Európe, vrátane postihnutia diferencií podľa zvolených európskych makroregiónov. Ciele sú ďalej rozpracované do parciálnych výskumných otázok v závere teoretickej časti práce. Jej štruktúra je prehľadná a logická. Predstavuje vyvážený celok, plne rešpektujúci zásady organizácie výskumu a prezentácie jeho výsledkov. Okrem úvodu, súhrnu a záveru, práca obsahuje jasne špecifikované kapitoly venované teórii, metódam a výsledkom výskumu. Celá štruktúra, i vnútorné členenie hlavných kapitol, sú adekvátne vytýčeným cieľom práce. Práca ma primeraný rozsah (129 strán). Jednotlivé časti práce sprevádzajú obrazové (významná časť je mapového charakteru) a tabuľkové prílohy. Tie sú, až na niekoľko z nich uvedených v teoretickej časti, spracované samotnou autorkou, na základe jej výpočtov. Veľmi vhodne ilustrujú jednotlivé procesy a analýzy.

V teoretickej a konceptuálne zameranej časti dizertácie autorka predstavuje vybrané smery výskumu a koncepty súčasnej finančnej a ekonomickej geografie. Uvedený prehľad považujem za výstižný. Odráža potreby samotného výskumu, najmä v častiach venovaných skúmaniu regionálnej segmentácie finančných trhov, defenzívnej finančnej politiky periférie, siete globálnych miest, geografie finančnej krízy. Predstavených je viacero aktuálnych a relevantných procesov prebiehajúcich vo finančnom a bankovom sektore. Poukazuje aj na rastúcu nejasnosť ohraničenia finančného či bankového sektora pod vplyvom prieniku rôznych inovácií a najmä technologických spoločnosti (tzv. fintechov) do sféry ich aktivít. Táto časť slúži aj na predstavenie východiskovej situácie a predchádzajúceho vývoja bankového sektora. Oceňujem, že je písaná bez zbytočných odbočení, neuniká do okrajových problémov. Celkovo tieto kapitoly potvrdzujú veľmi dobrú orientáciu autorky v literatúre. Slúžia aj na potrebné vymedzenie kľúčových odborných termínov používaných v práci.

Prehľadne spracovaná metodická časť práce svedčí o precíznej príprave autorky na empirický výskum. Vychádza sa najmä z konceptu medzinárodného bankového centra, opierajúc sa o úlohu ústredí bánk. Tento prístup umožnil jasnú operacionalizáciu výskumu a využitie dostupných hodnoverných údajov o bankách v pomerne obsiahlej dimenzii Európy (The Banker Database). Zvolené časové etapy a indikátory sú dobre zvolené z hľadiska vhodnosti pre analýzu na celoeurópskej úrovni (a jej zvládnuteľnosti v rámci dizertácie). Podobne aj ďalšie metodické

upresnenia považujem za primerané, vrátane špecifikácie postupu parciálnych analýz, segmentácie centier a použitých štatistických metód.

Empirická časť sa opiera o systematickú analýzu podľa zvolených indikátorov, časových etáp, makroregiónov, či veľkosti bankových centier. Z dosiahnutých výsledkov a z hľadiska prínosu práce by som vyzdvihol napr. poznatky dokumentujúce slabnúcu pozíciu sekundárnych centier veľkostne umiestnenými pod vedúcimi centrami. Zaujímajú aj výsledky postihujúce diferenciaciu miery rizikovosti, zániku a vzniku malých bankových centier, vplyv zahraničného kapitálu na rast objemu aktív a stabilizáciu výkonnosti, koncentráciu v sektore a pod. Empirická časť je analyticky pomerne pestrá, bohatá na podnetné výsledky, využíva vhodný výber indikátorov, zvolených makroregiónov atď. Oceňujem explicitné zhodnotenie výskumu podľa výskumných otázok. Ak som mal určitý pocit, že práca je viac analytickejšia a menej explanačne, či interpretačne dôrazná, tato časť práce spolu so záverom tento moment práce vyvažuje. Autorka tu prezentuje aj významné poznámky venované vplyvu regulácie bankového sektoru, či ďalšiemu možnému smerovaniu výskumu.

Poznámky a otázky k práci, podnety k diskusii:

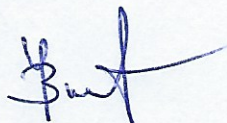
1. K teoretickej a metodologickej časti mám otázku, či sa autorka zaoberala aj inými možnosťami ako skúmať bankové centrá bez sústredenia sa len na sídla centrálnych bánk. Vie si predstaviť aj iné metodické postupy, hoci náročnejšie na vstupné informácie (napr. prostredníctvom skúmania pobočkovej siete, vnútornej organizácie bánk, vnútornej distribúcie úloh v rámci nadnárodných bánk a pod.)? Určité riziko spôsobuje fakt, že hodnotenie malých bankových centier často závisí od vývoja a stratégie niekoľkých málo bánk.
2. K faktickej časti práci mám len jednu poznámku, resp. prosím o vysvetlenie. Na s. 100, aj s prepojením na obr. 31 predpokladám (aj s ohľadom na iné zmienky v texte), že sa nejedná o bankové centrum "Nitra", ale "Žilina" (v danom čase sídlo Dexia banka Slovensko, kontrolovaná krízou postihnutou francúzsko-belgickou bankovou skupinou Dexia-Crédit Local, prevzala skupina Penta Investments a dnes pôsobí ako Prima banka, a.s. aj po neskoršej fúzii so Sberbank Slovensko, zostáva stále sídliť v Žiline, ako jediná významnejšia spoločnosť vo finančnom sektore na Slovensku sídliaca mimo Bratislavu).
3. Autorka v rámci práce predstavila prechod podkapitalizovaných, zle riadených bánk, do rúk zahraničného kapitálu, v mnohých krajinách strednej a východnej Európy najmä počas prvej dekády post-socialistickej tranzície. Vidí autorka nejakú šancu na opačný proces - proces pri ktorom sa posilnené regionálne finančné/industriálne skupiny (napr. z postsocialistického regiónu), so štandardným know-how, pokúsia preniknúť do bankového sektoru v týchto krajinách na úkor zahraničných vlastníkov/zahranických bánk? Ponúkla kríza šancu aj takýmto skupinám na prienik do bankového sektoru? Vychádzam pri tejto téze napr. z pôsobenia napr. skupín J&T a Penta na Slovensku. Využili oslabenie niektorých tradičných zahraničných bankových domov (Dexia, Volksbank, Sberbank) na zaujatie pozícií v regióne ktorý poznajú a je ich základným ekonomickým operačným priestorom. Je možné, že domáce resp. regionálne skupiny získajú významnejší trhovú podiel v bankových sektoroch týchto krajín „späť“? Alebo zostanú pôsobiť len v okrajových špecializovaných segmentoch bankovníctva?
4. Značná časť pokusov o „regionálne bankovníctvo“ v strednej a východnej Európe skolabovala do začiatku druhej dekády ekonomickej transformácie. Vychádzajúc z kontextu práce - aká je perspektíva malých bankových centier v tomto makroregióne v dlhšej perspektíve? Majú sa národne autority snažiť zachovať a podporovať menšie bankové centrá? Zmierime sa s vývojom trhu s dôsledkom, že vo veľkých krajinách bude existovať napr. len „národné“ bankové centrum (bez ohľadu na veľkosť) a „regionalizáciu“ finančných tokov budeme zabezpečovať ináč?

Závěrečné hodnotenie:

Predloženú dizertačnú prácu hodnotím veľmi pozitívne. Dosiahnuté výsledky plne korešpondujú s cieľmi naznačenými v úvodných častiach práce. Autorka predložila originálnu a podnetnú prácu. Prenikla do pomerne špecifickej a náročnej, ale veľmi aktuálnej ekonomicko-geografickej problematiky. Oceňujem, že sa pustila do práce v celoeurópskej dimenzii čo nebýva časté, a súčasne jej však neunikli národné či lokálne súvislosti. Spracovanie takto zameranej dizertácie si vyžadovalo okrem vedeckej erudície a poznatkov z príbuzných disciplín, aj značnú osobnú energiu a muselo byť aj časovo náročné. Mgr. Tereza Hejnová vo svojej dizertácii dospela k cenným výsledkom v rozvíjajúcej sa oblasti finančnej geografie, čo okrem samotnej práce dokumentujú aj publikačné výstupy súvisiace s témou dizertácie.

Práca spĺňa požiadavky kladené na dizertačné práce a odporúčam ju prijať k obhajobe. Po úspešnej obhajobe navrhujem udeliť titul PhD ("philosophiae doctor").

V Bratislave 31. 08. 2020

prof. RNDr. Ján Buček, CSc.

Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského,
Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja
Ilkovičova 6, Mlynská dolina
842 15 Bratislava